

УДК 338.24:330.322](477)

Руденко О. А.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування
Черкаського державного технологічного університету*

Rudenko Oksana

*Ph.D., Department of Management and Business Administration
Cherkasy State Technological University*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЗАХОДІВ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Анотація. У статті висвітлено особливості формування та регулювання інвестиційних заходів у Сполучених Штатах Америки. Досліджено основні комплекси заходів державного управління в Сполучених Штатах Америки щодо подолання наслідків кризи та формування сприятливого інвестиційного середовища. Досліджено причини та наслідки інвестиційних заходів, особливості регулювання інвестиційної діяльності на державному рівні. Узагальнено результати вжиття заходів антикризового державного управління. Наведено види державного управління, розкрито особливості руху інвестиційних потоків, досліджено динаміку прямих іноземних інвестицій у США, визначено цілі інвестиційної політики країни. Визначено організаційно-інноваційні напрями формування та регулювання інвестиційного потенціалу, що ґрунтуються на активізації новітніх наукових підходів.

Ключові слова: управління, державне управління, регулювання, інвестиційна діяльність, формування, інвестиційний потенціал.

Вступ та постановка проблеми. В умовах економічної невизначеності та глобального розвитку особливої актуальності набуває дослідження факторів, що сприяють забезпеченню стійкості та конкурентоспроможності національних економік. Серед них слід назвати збільшення обсягів, раціоналізацію структури, диверсифікацію джерел, обґрунтування пріоритетних напрямів та механізмів залучення й ефективного використання інвестиційних ресурсів, які формують інвестиційний потенціал української економіки. Сектор загального державного управління виконує в інвестиційному процесі особливі функції, а саме його регулятора та інвестора державних коштів.

Оскільки в Україні відбувається реформування економічних процесів відповідно до європейських стан-

дартів, актуально розглянути узагальнення зарубіжного досвіду щодо формування інвестиційного потенціалу та його регулювання. Зарубіжний досвід розвинених та постсоціалістичних країн, де ринкові та економічні процеси набули активного розвитку, а ринок та розвиненість економічної системи значно випередили Україну, зокрема через увагу до інвестиційного потенціалу, є надзвичайно важливим. Механізми та підходи, які застосовуються для його дослідження як в комплексі, так і в розрізі складників можуть стати основою формування відповідної управлінської платформи в нашій державі та її регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні вчені багато уваги приділяють вивченню та аналізу інвестиційного потенціалу як фактору забезпе-

чення економічної стабільності. Серед них слід назвати таких, як Дж. Копперн, В. Горт, В. Геєць, О. Колодізев, Я. Солтис, Г. Марков, Ф. Ткачик. Переважно дослідження науковців, таких як О. Пестрецова, С. Чимшит, В. Мельник, Б. Губський, стосуються світового досвіду залучення інвестицій, тенденцій макроекономічного зростання зарубіжних країн, аналізу динаміки та структури інвестицій. Так, С. Чимшит визначає управління потенціалом як цілеспрямоване формування складу та структури утворюючих елементів потенціалу та встановлення взаємозв'язків між ними [1]. І. Фесенко пропонує розглядати управління потенціалом як систематичну, динамічну, планову та комплексну діяльність щодо життєздатності, яка може розглядатись як сукупність взаємозв'язків та взаємодій між елементами системи управління, що спрямована на зміцнення конкурентних позицій, як наслідок, нарощення прибутку для забезпечення подальшого зростання [2].

Незважаючи на наявні дослідження, питання стану та розвитку інвестиційного потенціалу США залишається відкритим для нових дискусій. Адаже досі в країні не існує стійкої методичної, наукової, інформаційної бази з урахування специфічних регіональних особливостей, що забезпечило би сприятливий інвестиційний клімат і розвиток наукового потенціалу держави.

Метою статті є вивчення особливостей формування та регулювання інвестиційних заходів у Сполучених Штатах Америки.

Результати дослідження. Згідно з даними рейтингу легкості ведення бізнесу у 2016 році США займає 8 позицію у світі [3]. У світовому масштабі США залишаються глобальним лідером і як інвестор, і як реципієнт прямих іноземних інвестицій. Згідно з даними ЮНКТАД [3] у 2015 році на США припадає 21,5% світового притоку прямих іноземних інвестицій (379 млрд. дол. США) і 20,2% світового відтоку прямих іноземних інвестицій (299 млрд. дол. США). Динаміка прямих іноземних інвестицій США протягом останніх років подана на рис. 1.

Динаміка притоку та відтоку іноземних інвестицій (рис. 1) відображає стабільність у 2008 році, спад у 2009 році та динамічну нестабільність з 2010 року по 2014 рік. Частка розвинених країн у світовому припливі прямих іноземних інвестицій США зростає із 41% у 2014 році до 55% у 2015 році (рис. 1), розгорнувши тенденцію останніх п'яти років, коли регіони країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою стали основними одержувачами глобальних прямих іноземних

інвестицій. Зростаюча конкуренція з боку інших країн скоротила частку США у світових потоках прямих іноземних інвестицій до 22% у 2015 році, тоді як у 2000 році частка США у світових потоках прямих іноземних інвестицій становила 37% [4].

Водночас обсяги інвестиційних потоків США, незважаючи на несуттєві коливання, серед розвинених країн світу залишаються значними. У 2008–2015 роках США посідає друге місце у світі після Китаю за паритетом купівельної спроможності, частка у світовому ВВП у цей період становить від 20% до 15,79% [4, с. 322]. Це ж друге місце залишається за США за обсягом промислового виробництва та експорту в цей період (показники промислового виробництва та експорту становлять 3 605,9 млрд. дол. США та 1 598 млрд. дол. США), а за обсягом імпорту та товарообігом зовнішньої торгівлі утримують перше місце у світі (2 347 млрд. дол. США та 3 945 млрд. дол. США відповідно). Показник ВВП на одну особу у 2015 році становив 55,8 тис. дол. США, що суттєво вище, ніж показники Японії (38,1 тис. дол. США) та України (близько 2 100 дол. США за середнім офіційним курсом відповідного року), а також середній рівень по ЄС (38,7 тис. дол. США) [4, с. 322]. Інтенсивність інвестиційних вливань в економіку США за роками свідчить про високу інвестиційну привабливість галузей економіки та увагу, що приділяється інвестиційній політиці з боку держави та влади штатів. Для виявлення особливостей руху інвестиційних потоків у США розглянемо механізм їх обігу в економіці (рис. 2).

На рис. 2. зображено механізм обігу інвестиційних потоків в економіці США. Якщо ми розглядаємо внутрішній ринок як місцевий чи ринок штату, відразу зазначимо, що рух інвестицій тут здійснюється на міжрегіональному ринку (ринкові кордони міст неявні (адміністративні), активність інвестицій спостерігається на всіх рівнях економічної системи та стимулюється інститутами інфраструктури завдяки відповідній законодавчій базі та автоматизованості процесу). Ринок США є висококонкурентним та дуже активним як всередині, так і зовні. Інвестиційні процеси на рівні штату відбуваються через установи інфраструктури та учасників внутрішнього ринку, а внутрішній ринок тісно взаємодіє з установами інфраструктури та учасниками зовнішнього ринку. Таким чином, на внутрішній ринок мають вплив всі учасники інвестиційного процесу, але різною мірою. Якщо зовнішній ринок має певні особливості, то вони відображаються

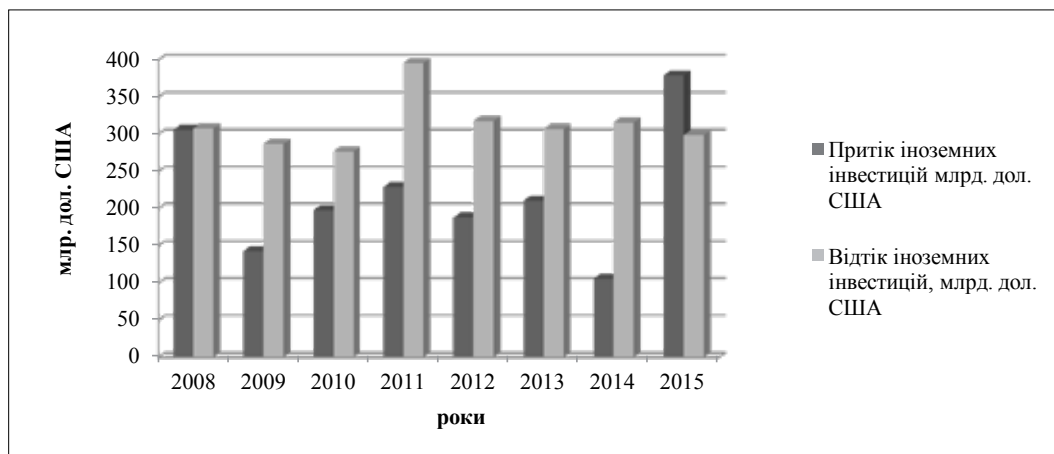

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій США у 2008–2015 роках млрд. дол. США

Джерело: сформовано автором на основі джерела [4]

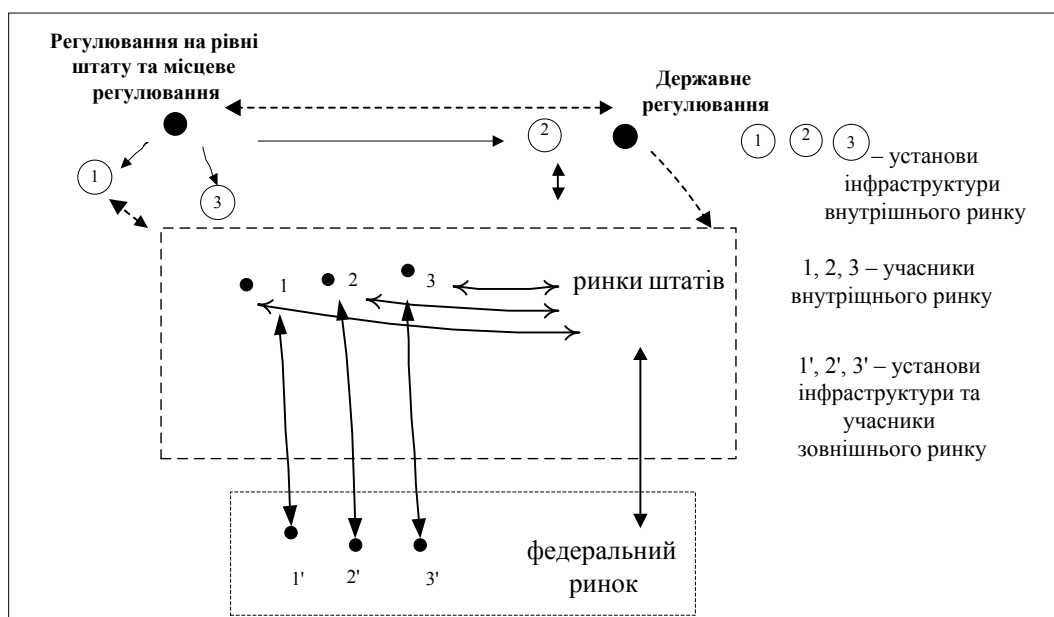

Рис. 2. Особливості руху інвестиційних потоків на рівні штатів

Джерело: сформовано автором

на внутрішньому ринку, але регулювання інвестиційного процесу відбувається безпосередньо на внутрішньому ринку через відповідні установи інфраструктури. Як видно з рис. 2, основою інвестиційного процесу США є рух інвестиційних потоків на внутрішньому ринку, а зовнішній ринок підтримує рух потоків в країні та виходить з інвестиційної активності штату.

Серед важливих особливостей формування інвестиційних потоків у США необхідно виділити такі:

- 1) загальне сприяння інвестуванню як з боку учасників ринку, так і з боку владних структур;
- 2) високий рівень конкуренції ринків;
- 3) вільний та активний обіг інвестицій за рахунок створення відповідних передумов у вигляді сприяння законодавчої бази, державної та місцевої влади;
- 4) активність інвестиційних потоків підсилюється інститутами інфраструктури, що сприяють та стимулюють їх обіг через привабливі умови кредитування та швидкість обслуговування інвестиційних коштів.

Загалом ефективність формування й обігу інвестиційних потоків у США є високою. Доцільно розглянути особливості регулювання та науковий аспект інвестиційних потоків у досліджуваній країні для визначення наголосів щодо формування інвестиційного потенціалу.

Регулювання інвестиційної діяльності США здійснюється через важелі законодавчого, ринкового та зовнішнього впливу. Регулювання інвестиційної діяльності в США залежить від сфер економіко-правового впливу на процес інвестування та містить регулювання фондового ринку, регулювання участі інвесторів у приватизації, податкове, бюджетне та кредитне регулювання, а також проведення гнучкої амортизаційної політики. У США, крім законодавчого, яке відображається через податкове, інвестиційне внутрішнє та зовнішнє регулювання, існує взаємозв'язок з ринковим (саморегулювання учасників інвестування, елементів інфраструктури) та федеральним регулюванням (рис. 3). Регулювання інвестиційних процесів з боку місцевої та державної влади є дещо опосередкованим та здійснюється в межах певних аспектів функціонування ринків (наприклад, принципи порушення

ринкових правил торгівлі, порушення наявних законів).

Різноманітність методів регулювання зумовлена широким спектром чинників, які впливають на динаміку та організацію інвестиційних процесів, а також містять програми й плани, стандарти й сертифікати, норми й нормативи, тарифи, ціни, акції, квоти та митні тарифи, цінні папери, субсидії та пільги, гарантії, податки й кредити [5]. Процес державного регулювання інвестиційної діяльності США забезпечує наявність низки умов регулювання, що включають умови ринкового механізму, макроекономічні, екологічні, фінансові та політичні, мотивації, нормативно-правові, соціальні та етнографічні, а також умови інформаційного забезпечення та державного регулювання [6]. На нашу думку, процес регулювання інвестиційної діяльності у США враховує об'єктивні фактори впливу на регулювання інвестиційного потенціалу країни загалом (рис. 3).

З рис. 3 видно, що дослідження, планування та прогнозування створюють наукову основу для регулювання інвестиційного потенціалу США та взаємодіють між собою. Дослідження інвестиційного потенціалу, що втілюється згодом у відповідних процесах, здійснює вплив на формування потенціалів економіки (базових, трансформаційної економіки, розвитку тощо). На основі цих досліджень здійснюються планування та формування інвестиційних стратегій регіонів, тобто з огляду на дослідження інвестиційного потенціалу, який в минулому створив ті чи інші інвестиційні напрями та розвинув економічні галузі, здійснюється формування нового потенціалу майбутніх інвестиційних процесів.

В регулюванні інвестиційної діяльності штатів наявні обмеження та коригування інвестиційних тенденцій. США є епіцентром світового технологічного та економічного прогресу завдяки високим відсотковим ставкам разом з низькими показниками інфляції та вірогідними прогнозами динаміки цін, що зумовлює значний приплив іноземних інвестицій в американську економіку. Скасування податків на дивіденди, що сплачуються іноземними власниками цінних паперів, сприяло поширенню акцій серед іноземців. Умови здійснення інвестиційної

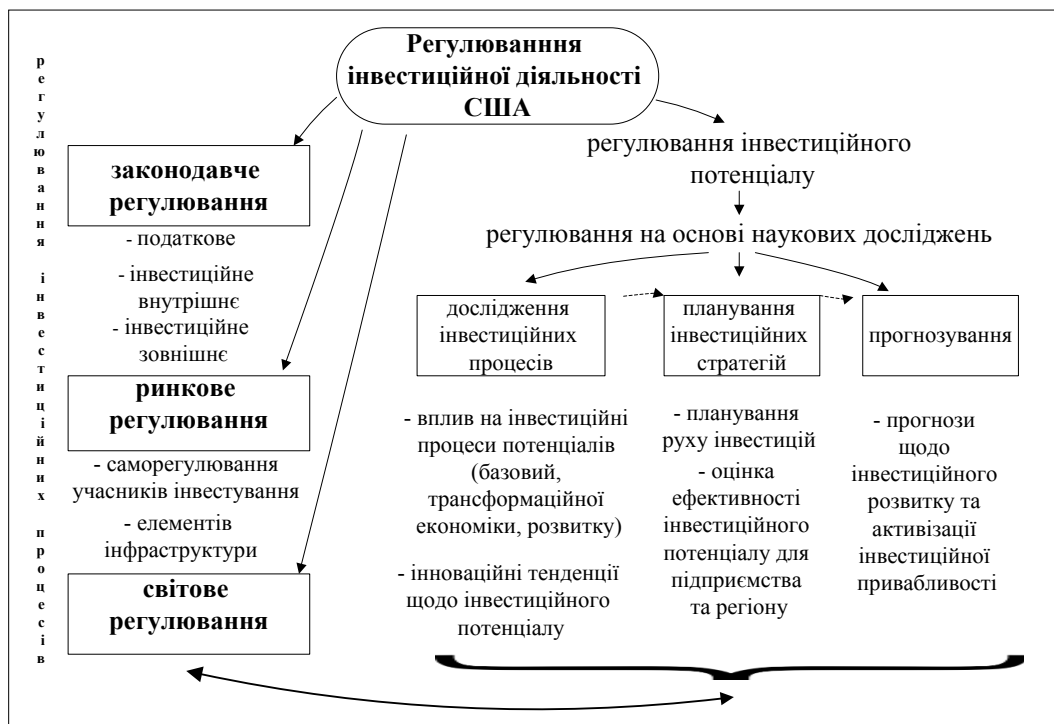

Рис. 3. Регулювання інвестиційних процесів у США

Джерело: сформовано автором

діяльності забезпечили найбільшу кількість іноземних інвесторів в цій країні, а саме законом про оподаткування встановлена умова гарантії відсутності будь-якої дискримінації [7, с. 353–354].

Незважаючи на загальносвітову тенденцію щодо заохочення іноземних інвестицій, уряд країни США суворо контролює обмеження для окремих видів прямих іноземних інвестицій (в оборонну галузь США; проекти, пов'язані з виробництвом та переробкою плутонію, експлуатацією ядерних реакторів та похованням відходів; галузь зв'язку й теле-радіокомунікації). Федеральний резервний банк США має право відмовити будь-якій зарубіжній фінансовій установі в проханні почати роботу на американському фінансовому та фондовому ринку, якщо іноземний уряд не надає адекватних умов компаніям та фірмам США; накладаються обмеження на участь іноземного капіталу під час створення акціонерних компаній у сфері повітряного та морського транспорту.

Надходження іноземних інвестицій позитивно впливає на розвиток країни, якщо уряд країни здійснює власну потужну економічну політику та залучає іноземні інвестиції відповідно до її пріоритетів. Для їх правильності та довгострокової ефективності пріоритетними є дослідження, побудовані на сучасних та класичних наукових підходах, міждисциплінарних методиках та моделях прогнозування. Наукова складова інвестиційних процесів у США ґрунтується на всебічному дослідженні інвестиційного потенціалу як основи для інвестиційної діяльності, її розвитку, планування та прогнозування. Увага сконцентрована на поєднанні сучасних та класичних підходів до дослідження динаміки як наявних інвес-

тицій, так і потенційних їх можливостей, які виходять з уже реалізованих проектів. Прогнозування та планування інвестиційної діяльності ґрунтується на масштабних наукових дослідженнях можливостей галузей, підприємств, суб'єктів господарювання та учасників ринкових відносин (наявних та потенційних). Таким чином, до основних рис, які вирізняють особливості розвитку, регулювання та дослідження інвестиційного потенціалу у США відносимо такі:

1) інвестиційний процес є наслідком дослідження інвестиційного потенціалу;

2) регулювання інвестиційного потенціалу здійснюється в межах певного діапазону, який не заважає активності учасників інвестиційних відносин та сприяє активній інвестиційній діяльності;

3) всі складові інвестиційного процесу, зокрема дослідження інвестиційного потенціалу, мають на меті активне сприяння розвитку інвестиційної активності, що, незважаючи на певні коливання інвестиційних потоків, створює відповідну основу для органічного поєднання складників інвестиційного процесу та їх сумарної ефективності.

Висновки. Як свідчить досвід досліджених країн, регулювання інвестиційної діяльності на законодавчому та ринковому рівнях має здійснюватися паралельно з регулюванням інвестиційного потенціалу на основі наукових досліджень, а взаємозв'язок регулювання інвестиційних процесів збільшує кількість іноземних інвестицій в країні. Досвід регулювання інвестиційної діяльності розвинених країн та країн постсоціалістичного ладу показали необхідність включення наукової складової в процес регулювання інвестиційного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Фесенко І. Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом вугледобувних підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 1 (17). С. 138–142.
2. Чимшит С. Управление потенциалом сложных социально-экономических систем : монография. Донецк : Монолит, 2008. 326 с.
3. Дані Світового Банку. URL: <http://www.worldbank.org> (дата звернення: 14.12.2017).
4. Доклад о мировых инвестициях – 2016. *Publications Library*. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_Overview_ru.pdf (дата звернення: 18.09.2017).
5. Федоренко І. Механізм державного регулювання і планування залучення інвестицій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.02.03. Харків, 2002. 20 с.
6. Демчук Н. Стратегічне планування інвестиційної діяльності харчових підприємств: теорія, методологія, практика : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.04. Херсон, 2014. 40 с.
7. Федоренко В. Инвестознaвство : підручник. Київ : МАУП, 2004. 480 с.

**ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕГУЛИРОВАНИЯ
ИНВЕСТИЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ**

Аннотация. В статье освещены особенности формирования и регулирования инвестиционных мероприятий в Соединенных Штатах Америки. Исследованы основные комплексы мероприятий государственного управления в Соединенных Штатах Америки по преодолению последствий кризиса и формирования благоприятной инвестиционной среды. Исследованы причины и последствия инвестиционных мероприятий, особенности регулирования инвестиционной деятельности на государственном уровне. Обобщены результаты принятия мероприятий антикризисного государственного управления. Приведены виды государственного управления, раскрыты особенности движения инвестиционных потоков, исследована динамика прямых иностранных инвестиций в США, определены цели инвестиционной политики страны. Определены организационно-инновационные направления формирования и регулирования инвестиционного потенциала, которые основаны на активизации новейших научных подходов.

Ключевые слова: управление, государственное управление, регулирование, инвестиционная деятельность, формирование, инвестиционный потенциал.

**FEATURES OF FORMATION AND REGULATION
OF INVESTMENT ACTION IN UNITED STATES OF AMERICA**

Summary. Economic growth of any country in the world is impossible without the availability of resources for economic development. Investments are the most important source of economic growth. The development of the investment sphere of the economy has always occupied a major place in economic thought. The category of investments is an element of economic growth of economic activity of both Ukraine and countries of the world. It is advisable to consider the investment potential in closely interconnected and mutually beneficial groups of potential with intellectual, resource-raw material, infrastructure, and innovation, institutional, consumer, market-financial, climatic, geopolitical and legal potential. Effective investment development is due to the difficult economic growth of investment potential, the key to which is the information potential and, in particular, image potential as one of the most important components of investment potential. Taking into account the current progress and the level of implementation of computer and electronic technologies taking into account the economic, technological and social importance of investment potential, the question of the reliability of investment support of the national economy is extremely acute. Thus, the investment potential of the national economy is the main goal, for which the country's policy is primarily directed. Today, the investment market does not provide all the components of its development and formation, therefore, stable functioning and development in interconnection with other branches should be the highest priority of national economy management. The experience of the leading countries of the world shows that effective formation and regulation of investment potential is carried out through management of component capacities. The cumulative effect created by the regulation of the created components of capacity, far exceeds the efficiency of regulation of only investment potential. The reason for this is the use of analytical base in the methodology of forming investment potential.

Key words: management, public administration, regulation, investment activity, formation, investment potential.